

21.04.2023 – 7-A

Всесвітня історія

Вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Практична робота. Польське королівство. Велике князівство Литовське.

Мета: ознайомити учнів з історією утворення та розвитку Польського королівства та Великого князівства Литовського, а також з наслідками Кревської унії, розвиваючи: розвиток критичного мислення, здатності до аналізу та узагальнення інформації, вміння знаходити зв'язки між подіями та процесами у історії, формуванні в учнів поваги до культур та історії інших народів, вихованні у них почуття патріотизму та відповідальності за свою країну та світову спадщину.

Вивчення нового матеріалу

Польське королівство

Ареалом польських племен були землі які лежали між Одром (на заході) та Західним Бугом (на сході), Балтійським морем (на півночі) та Карпатами (на півдні). Одним із перших відомих польських князів був полянський князь Мешко I (935-992 рр.), який у 966 р. прийняв християнство римського обряду.

У 1025 р. його син Болеслав I Хоробрий (966/7-1025 рр.), князь Польщі, оголосив себе королем Польщі, заснувавши таким чином першу польську династію - П'ястів.

Польська держава була монархією з великими повноваженнями для короля, який був головою уряду та війська, здійснював зовнішню політику та управління країною.

Болеслав I зробив багато внеску у формування польської держави та її розвиток. Він об'єднав польські землі в єдину державу та розширив її кордони. Зокрема, він підкорив племена полян, з яких складалась більшість польських земель, та південні сусідні землі, такі як Чехія та Словаччина. Болеслав I збудував численні церкви та монастирі, що сприяло поширенню християнства в Польщі. Він також розвивав торгівлю та ремесла в країні, зокрема заснував першу міську ратушу в Кракові.

Найвідомішим досягненням Болеслава I є битва під Бугом в 1018 р., де він переміг князя Ярослава Мудрого та здобув велику перемогу для Польщі. Ця битва дала можливість Польщі утвердити свої кордони та розширити вплив на Східній Європі.

Найбільшим піднесення могутності Польського королівства виявилось правління Казимира III Великого, який правив Польщею з 1333 по 1370 рр. Він збудував численні замки та міста, зокрема, Краків, що став новою столицею Польщі. Під час правління він провів багато реформ, які сприяли зміцненню держави:

- Політична реформа (1347-1355) - відновлення єдності королівства та закріплення центральної влади. Казимир III провів реорганізацію адміністративно-територіального устрою, розширив повноваження судів та розпочав реформування судової системи.
- Фінансова реформа (1364) - створення реєстру населення з метою збору податків у грошовій формі. Вперше в Європі було створено єдину грошову систему зі стабільним курсом міжнародного значення - "злотий".
- Культурна реформа (1355-1370) - сприяння розвитку культури та освіти. Казимир III підтримував розвиток вищої освіти, створив дві університети в Празі та Кракові, а також низку шкіл.
- Економічна реформа (1355-1370) - розвиток ремесла, торгівлі та землеробства. Було започатковано ряд заходів, спрямованих на збільшення обсягів виробництва та розвитку підприємництва.
- Військова реформа (1355-1370) - створення постійної армії та зміцнення кордонів держави. Казимир III ввів низку заходів, які допомогли підвищити бойові якості військових, а також розширив кордони королівства завоюванням нових територій.
- Релігійна реформа (1367-1370) - проведення церковної реформи та боротьба з впливом папи Римського на внутрішні справи Польщі.
- Соціальна реформа (1355-1370) - захист прав міського населення, забезпечення безпеки на дорогах та введення системи соціальної підтримки бідних. В рамках цієї реформи Казимир III прийняв ряд постанов про захист міських жителів, зокрема,

відмовився від практики вимагання військових приплат від міст, а також надав містам право вести власну поліцію. Введено також систему соціальної підтримки бідних, зокрема, будинки для безхатків та лікарні для хворих. За часів Казимира III також було побудовано більше 50 нових міст, що стало сприяти розвитку міської культури та економіки.

Велике князівство Литовське

Ареалом розселення литовських племен були долини річок Західний Буг, Німан та Балтійське узбережжя. Утворення ВКЛ було досить складним процесом, що відбувався протягом багатьох століть. Початки утворення держави відносяться до IX-X ст., коли на території, що нині входить до складу Литви, існували балтські племена, зокрема ятвяги, жемайти, аукштайти та інші.

Ці територіальні надбання дозволили ВКЛ стати найбільшою державою у Європі за територією у XIV ст. Слабша за рівнем культурного розвитку Литва, почала за часів Гедиміна сприймати культуру Русі. Так, на території ВКЛ почала поширюватись дія "Руської правди", давньоруська мова використовувалась на рівні з литовською в діловодстві, а православна церква перебувала під захистом Великого князя.

В середині XIII ст. ці племена об'єдналися під керівництвом князя Міндовга і сформували перший військово-політичний союз. Після приєднання до цього союзу Чорної Русі у 1253 р. Міндовг почав носити титул Великий князь Литовський.

Під час наступника Міндовга - Гедиміна (1316-1341 рр.) ВКЛ зростало територіально та політично. Ось деякі з його територіальних надбань:

- 1316 р. - завоювання Галицько-Волинської держави, що дало ВКЛ контроль над річкою Західний Буг та Дністер.

- 1323 р. - підкорення Смоленська та його околиць, що розширило кордони ВКЛ на південь.
- 1325 р. - завоювання Полоцька, що забезпечило ВКЛ контроль над злиттям річок Західна Двіна та Дніпро.
- 1340 р. - тимчасове захоплення Києва, що в результаті надало ВКЛ контроль над злиттям річок Дніпро та Прип'ять.

Політику по зміцненню держави після Гедиміна продовжив князь Ольгерд (1345-1377 рр.). Ольгерд був одним з найвідоміших князів ВКЛ, який зумів розширити територію князівства та зробити його сильнішим:

- Придністровська земля, Київщина, більша частина Правобережної України (1351-1366) - Ольгерд зміг закріпити контроль над цією територією після перемоги у вирішальній битві з монголами 1362 р. на річці Сині Води.
- Південна Литва (1366-1370) - Ольгерд взяв під свій контроль цю територію після битви з Тевтонським орденом під Остроленкою в 1370 р.
- Західна Галичина (1370-1377) - Ольгерд захопив цю територію під час свого походу на Угорщину в 1370 р.

Ольгерд був одним із претендентів на об'єднання руських земель у єдину державу. Через це він був причетний до конфліктів з Московією (князем Дмитром Івановичем) метою яких було розширення володінь ВКЛ на схід. Ольгерд зумів здобути важливі перемоги в битвах проти Московії. Наприклад, у 1368 р. він переміг московського князя Дмитра на річці Вожі. У 1370 р. Ольгерд взяв у полон його сина, Василя, що змусило Московію підписати мирну угоду з ВКЛ.

Однак, як Польща, так і Литва мали величезні труднощі. На Півночі вони мали могутнього ворога - Тевтонський та Лівонські ордени, а на сході на уламках Золотої орди почала зміцнюватись Московія. Тому у владних колах ВКЛ та Польщі виникли ідеї до об'єднання зусиль обох держав. Тим паче, що у Польщі після смерті Казимира III не було свого короля, неосяжні земельні володіння ВКЛ відкривали перед польською шляхтою перспективи економічного збагачення, католицьке духовенство бажало поширити свій вплив на Литву та землі Русі в її складі. Польща для ВКЛ могла стати брамою до Західної цивілізації, її культурних, економічних ресурсів, освіти та технологій яких бракувало у ВКЛ.

Унія (від лат. unio - об'єднання) - це договір, угода між релігійним групами, державними утвореннями, що передбачає певну форму співіснування, співробітництва або об'єднання для отримання взаємної вигоди, вирішення спільних внутрішніх та зовнішніх проблем.

Початкову ідею об'єднання запропонував князь Ягайло, який став великим князем Литовським у 1377 р. У 1385 р. в Креві (нині місто на заході Білорусії) відбулася зустріч Ягайла та Ядвіґи з представниками польської шляхти та духовенства, під час якої було укладено угоду про унію між ВКЛ та Королівством Польським.

Початкова ідея укладання унії запропонував князь Ягайло, який став великим князем Литовським у 1377 р. У 1385 р. в Креві (нині місто на заході Білорусії) відбулася зустріч Ягайла та Ядвіґи з представниками польської шляхти та духовенства, під час якої було укладено угоду про унію між ВКЛ та Королівством Польським. Угода передбачала, що Ягайло стає королем Польщі (під іменем Владислав II Ягелло) і приймає християнство західного обряду, а ВКЛ та Польща об'єднуються в єдину державу під умовою збереження їхніх особливостей та автономії. Офіційно унія була підписана 14 серпня 1385 р.

Повторення вивченого

- Які були головні причини укладання Кревської унії між Польщею та Великим князівством Литовським?
- Які політичні наслідки мала Кревська унія для Великого князівства Литовського та Польщі?
- Чи було ВКЛ спадкоємцем Русі? В чому це проявляється?

Домашнє завдання: Опрацювати § 28. Усно відповідати на питання на стор. 138.

Повторити тему «Християнська церква в 11-15 ст.»

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com

